

Powsz., nr 6 (576) : 1960, s. 3); *Prymicje u św. Pawła za Murami — Dominica in Albis — Rzymskie* (Tyg. Powsz. nr 15 (1159) : 1971, s. 8); *Oczekiwanie (Buchenwald)*, Kraków 1972; *Zmiana pojęć Boga u starożytnych Rzymian i pierwszych chrześcijan rzymskich*, w: *Teologia nauką o Bogu — Kongres teologów polskich* (Kraków 1977, s. 366—367 passim).

Ostatnie miesiące życia spędził ks. prof. dr Langman w Rzymie. Mieszkał przy Via Urbana 20. W rzymskim szpitalu Gemelli śmierć przerwała jego pełne ciężkich doświadczeń, cierpień i niestrudzonej pracy życie. Zmarł dnia 18 I 1982 r. Został pochowany dnia 23 I 1982 r. w Rzymie na cmentarzu Prima Porta, obok swego ukochanego brata Andrzeja, który również na tym cmentarzu spoczywa.

W Krakowie zaś w dniu 29 I 1982 r. w bazylice Najśw. Panny Maryi Mszę św. za spokój duszy śp. Zmarłego odprawił Jego Eminencja ks. Franciszek Kardynał Macharski przy uczestnictwie grona profesorów i alumnów Papieskiego Wydziału Teologicznego.

Kraków

KS. FRANCISZEK PŁACZEK

R E C E N Z J E

Dom G. OURY et Dom B. ANDRY, *Les Congrès eucharistiques, Lille 1881 — Lourdes 1981, Solesmes 1980*, ss. 251.

Dzieło solesmańskich benedyktynów przedstawia w dwóch częściach narodziny idei kongresów eucharystycznych, ich historię i dokumentację. Część I — historia Kongresów. Jej autorem jest o. Guy Oury. W pierwszych rozdziałach opisuje życie i działalność głównych promotorów tych kongresów, które miały stanowić wyraz publicznego hołdu Eucharystii. Byli nimi przede wszystkim panna Marie-Marthe-Baptistine Tamisier, której później przydano imię Emilie (1834—1910), i Leon Dupont (1797—1879), przykładowy mąż i ojciec rodziny. Charakteryzowała ich głęboka wiara i umiłowanie Najświętszego Sakramentu. „Jezu, prosiła żarliwie M. Tamisier, spraw, aby Twoje życie eucharystyczne stało się moim” (s. 20). Dupont był zaś gorliwym organizatorem nocnych adoracji, a także zajmował się dziećmi i dorastającą młodzieżą, przygotowując ich do pierwszej Komunii św. i wdrażając w życie sakramentalne. Na ich duchową formację miało wpływ wielu wybitnych wówczas osób, wśród nich Madeleine-Sophie Barat, założycielka zgromadzenia sióstr du Sacré Coeur, których Tamisier była przez kilka lat wychowanką, ks. Pierre Julien Eymard, wielki czciciel i apostoł Najświętszego Sakramentu oraz O. Chevrier, wychowawca zaniedbanej młodzieży, żarliwy duszpasterz i kolejny kierownik duchowy M. Tamisier, który pomógł jej skryształizować życiowe powołanie. Z obu wymienionymi księżmi był też w kontakcie Dupont. Nie bez głębokiego znaczenia były też ich spotkania ze świętym proboszczem z Ars oraz

współczesne im wydarzenia, które miały miejsce w Paryżu przy ulicy du Bac i w Lourdes. Tak więc gorliwość osobista, godziny spędzone u stóp tabernakulum, gromadzenie ludzi na adoracje, następnie pielgrzymki do sanktuariów eucharystycznych, życzliwość wpływowych ludzi świeckich i duchownych doprowadziły w końcu do zaistnienia pierwszego Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Lille w 1881 r. Dalsze rozdziały omawianej książki przedstawiają rozwój kolejnych Kongresów, ukazując, jak przybierają one coraz większy zakres, a także ich teologiczny profil. Obok kultu, adoracji, procesji, wynagrodzania wnet wysuwa się problem częstej Komunii św., a od Krajowego Kongresu w Paryżu w 1923 r. rozpoczyna się niejako nowa epoka, w której sercem Kongresów staje się Msza św. z coraz bardziej czynnym udziałem wiernych, co dokonało się pod wpływem ruchu liturgicznego. Kongresy też stały się miejscem pogłębionej refleksji teologicznej i pastoralnej, na których poruszane były zagadnienia takie, jak Eucharystia a życie chrześcijańskie, Królestwo Chrystusa, Maryja i Eucharystia, jedność świata chrześcijańskiego, wiara i miłość, dzieło misji czy wreszcie związek Eucharystii i Kościoła w dziele odnowy świata.

W drugiej części zatytułowanej „Papież i Kongresy” o. Bernard Andry podaje najprzód krótką, ogólną charakterystykę Kongresów, wydobywając trzy ich zasadnicze cechy. Są one zewnętrzną manifestacją czci Najświętszego Sakramentu i zarazem znakiem żywotności Kościoła; następnie wyznaniem wiary, gdyż według wyrażenia Piusa XII „wiara w obecność Chrystusa (w Eucharystii) streszcza całe Objawienie” (30. IX. 1951), a Paweł VI dodał, że Eucharystia „Kościołowi daje autentyczne życie, naszym duszom pokarm, ich uświęcenie, a światu światłość niosącą mu jedność i pokój” (31. V. 1972); w końcu Kongresy te są znakiem jedności, szczególnie międzynarodowe, stanowią bowiem wymowny symbol jedności Kościoła, wewnętrznej i zewnętrznej, którą realizuje Eucharystia. Te spotkania pod przewodnictwem widzialnej Głowy Kościoła — papieża lub jego delegata wokół Chrystusa Eucharystycznego są znakiem i zapowiedzią tej powszechnej jedności, która mieć będzie pełny wymiar w niebie, gdy Bóg będzie wszystkim dla wszystkich. Następnie prezentuje autor wybór ważniejszych tekstów papieskich — listów, przemówień radiowych, homilii w związku z poszczególnymi Kongresami, wybierając te fragmenty, które w szczególnie sposób wyrażają charakter i cele danych Kongresów, tak krajowych czy diecezjalnych, jak i międzynarodowych. Odnotowany jest m.in. list Piusa XI do kard. A. Hlonda, prymasa Polski, z okazji Eucharystycznego Kongresu w Inowrocławiu w 1927 r. O drugim, który odbył się w Poznaniu w 1930 r., jest tylko wzmianka w zestawieniu, umieszczonym na końcu książki. Wykaz ten podaje daty i miejsca wszystkich kongresów oraz interwencje papieskie. W sumie wszystkich kongresów eucharystycznych do tej pory odbyło się 189, w tym 42 o charakterze międzynarodowym.

Kraków

KS. STEFAN KOPEREK CR

Vivre l'Eucharistie avec Marie (praca zbiorowa), Collection „Voici ta Mère”, Cahiers marials, Descalées de Brouwer 1981, ss. 202.

Usytuowanie Kongresu Eucharystycznego po raz trzeci w Lourdes, w międzynarodowym sanktuarium maryjnym, nasuwa już pytanie o relację między Eucharystią, kultem eucharystycznym a Maryją i nabożeństwem maryjnym. Jan Paweł II w liście skierowanym do przewodniczącego Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych kard. J. R. Knoxa wy-